

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Розгон Ольга Володимирівна,

провідний науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України, Україна,
кандидат юридичних наук, доцент

Для *сталого розвитку* держави необхідно забезпечити сприятливі умови для утворення та функціонування *інноваційно активних підприємств*, розвитку національної інноваційної екосистеми, взаємодії бізнесу і державного сектора на інноваційній основі, запорукою чого стає *державно-приватне партнерство*.

Система державного регулювання економіки повинна відповідати потребам національних інтересів, сучасним тенденціям розвитку національного господарства, спиратися на науково обґрунтовану Стратегію інноваційного розвитку та механізм її реалізації. В Україні механізми формування і взаємодії *інноваційної інфраструктури* не мають чітко визначеної парадигми інноваційно орієнтованої системи національного господарства. Тому важливою проблемою, яку слід вирішити якнайшвидше, є розуміння суспільством, що *організаційні структури* (бізнес-центри, технопарки, технополіси, венчурні фонди тощо), які можуть *ініціювати інноваційний розвиток*, поки що слабкі та неспроможні нести повну відповідальність за науково-технологічний та інноваційний процеси.

З огляду на це держава має стати безпосереднім *провідником інноваційного розвитку*, замовником та організатором *досліджень і розробок у найсучасніших напрямках науково-технічного прогресу*. Зокрема, необхідно підвищувати рівень *комерціалізації результатів наукових досліджень*, зменшувати інноваційні ризики високотехнологічних підприємств і венчурного капіталу за допомогою спеціальних фондів, ввести у практику державне замовлення на впровадження у виробництво пріоритетних інновацій [1].

Стратегічну мету з формування в Україні високорозвинутої соціально орієнтованої *економіки, що базується на знаннях та інноваціях*, передбачено Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» від 12.01.2015 р. № 5. Впровадження Стратегії сталого розвитку України до 2030 року (від 07.08.2018 р., але наразі проєкт відкликано 29.08.2019 р.) передбачає, що *інноваційна діяльність* є однією з рушійних сил забезпечення інклюзивного економічного зростання і створення робочих місць, зокрема для промислового розвитку, де необхідно *модернізувати інфраструктуру та підприємства базових галузей промисловості*. Ця теза втілена в Указі Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 р. № 722/2019 щодо необхідності *створення стійкої інфраструктури*, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та *інноваціям*.

Реалізація державної *інноваційної політики* передбачає визначення пріоритетів і основних завдань *інноваційного розвитку країни*, створення

нормативно-правової бази щодо відносин між державними інституціями та суб'єктами підприємницької діяльності (організаціями), використання сучасних методів регулювання інноваційної діяльності з метою її активізації, створення та розвитку *відповідної інфраструктури* [2].

Основними цілями державної політики щодо розвитку інноваційної діяльності в Україні є забезпечення довгострокового *сталого розвитку* держави, формування економіки знань в Україні, розвиток та ефективне використання інноваційного потенціалу, а також матеріальних і фінансових ресурсів, спрямованих на створення наукоємних технологій, товарів (робіт, послуг), випуск наукомісткої, конкурентоспроможної продукції [3, с. 21].

Державно-приватне партнерство (ДПП) на сьогодні розглядається як *інноваційний інструмент* розвитку територіальних утворень місцевого та регіонального рівнів. Йдеться про співпрацю *держави і приватного бізнесу* у сфері розбудови інфраструктурних об'єктів загального призначення та надання пов'язаних із ними послуг, що передбачає зміну традиційної ролі першої у цьому процесі, а саме: перерозподіл функцій проектування, фінансування, будівництва, відновлення, експлуатації та утримання автомобільних доріг, аеропортів, залізничних вокзалів, систем водопостачання тощо на користь приватного сектору, включаючи передання ризиків [4].

ДПП в інноваційній сфері можна охарактеризувати і як співпрацю, в межах якої держава і бізнес є рівноправними і зацікавленими одна в одній сторонами. Формування *державно-приватного партнерства в інноваційній сфері* як інституціональному та організаційному альянсі державної влади і бізнесу повинно відповідати умовам нестабільної економіки і ґрунтуватися на таких методологічних принципах [5, с. 84–85]: партнерство має відповідати цілям інноваційного розвитку економіки держави та її суб'єктів; партнерство повинно бути підпорядковане вирішенню не тільки поточних, але і стратегічних завдань розвитку інноваційної економіки держави в цілому та її суб'єктів окремо; дотримання рівності інтересів сторін і свобода вибору дій; невтручання держави до сфери відповідальності приватного партнера; конкурентність і відповідальність за виконання умов контракту [6].

Зауважимо, що у чинному законодавстві України фактично відсутні дієві *механізми держави і приватного партнера* в інноваційній сфері. Закон України «Про державно-приватне партнерство» не включає до пріоритетних сфер застосування ДПП освіту, науково-дослідницьку діяльність та інноваційну сферу, хоча і не забороняє такого використання. Так, державно-приватне партнерство може застосовуватися *в інших сферах* діяльності, крім видів господарської діяльності, а відповідно до закону дозволяється здійснювати виключно державним підприємствам, установам і організаціям.

Окремі заходи ДПП передбачені законами України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». Недоліком подібного є обмеження форм ДПП, тобто аналіз законодавства свідчить, що в Україні переважає договірна форма ДПП (заснована в основному на традиційній моделі

замовлення науково-технічної продукції та спільної діяльності без об'єднання вкладів).

Міжнародна практика свідчить про існування двох моделей ДПП, які умовно можна визначити як концесійну та організаційну.

1. *Концесійна модель ДПП у сферах традиційної відповідальності держави* у сучасному розумінні зародилася у Великій Британії. За ініціативою PFI держава замовляла приватним інвесторам будівництво великих капіталомістких об'єктів за їх власний рахунок. Після закінчення будівництва об'єкт брався державою у довгострокову оренду. Таким чином, приватні інвестиції поверталися за рахунок сплати орендних платежів, а після закінчення строку оренди об'єкт передавався за символічною вартістю або безкоштовно державі. У багатьох випадках інвестор залучався до подальшої експлуатації об'єкта та отримував від цього доходи. Модель ДПП у сфері традиційної державної відповідальності була реалізована у багатьох країнах ЄС.

2. *Організаційна модель публічно-приватного партнерства (ППП)* забезпечує організацію і налагодження стійких зв'язків між публічним, приватним і третіми секторами з метою сприяння економічній і соціальній політиці розвитку. У PPP, яке може відбуватися у будь-якій сфері та до будь-яких об'єктів розвитку, публічним партнером є не тільки держава, а й регіональний суб'єкт (територіальна громада), державні та комунальні підприємства, установи, організації, об'єднання). У межах цієї моделі PPP розглядається як *ефективна модель реалізації інноваційної політики* на рівні ЄС та ОЕСР.

На думку О. Е. Сімсон, PPP є ефективним інструментом реалізації інноваційної політики у практиці країн ЄС та ОЕСР. Термін «Public-Private-Partnership» (PPP) запозичений з англосаксонської правової системи та є його дослівним перекладом. В українській правовій реальності усталеним став термін «державно-приватне партнерство», що викликане, швидше за все, традиційно великою роллю держави у суспільних відносинах. Використання словосполучення «публічно-приватне партнерство» не тільки відбиває участь у партнерстві суб'єктів публічного та приватного права, а й свідчить про взаємодію інтересів — публічних і приватних. З цієї точки зору вживання терміна «публічно-приватне партнерство» є коректнішим. Крім того, публічним партнером в означеній сфері є не тільки держава, а й територіальна громада, а також державні та комунальні установи, підприємства, організації, об'єднання. Публічно-приватне партнерство як правова модель гармонізації публічних і приватних інтересів у інноваційних відносинах та організаційно-інституціональний механізм її реалізації повинні становити основу реформування політики у сфері науково-технічного й інноваційного розвитку та її правового забезпечення [7].

При порівняльному огляді ключових елементів інституційних структур PPP у 20 різних країнах вченими було здійснено висновок, що міжнародні організації та консультанти здійснюють нормативний тиск на національні уряди з метою створення відповідних офіційних інституцій для посилення розвитку PPP. Незважаючи на міжнародний нормативний (і примусовий) тиск, аналіз виділяє

різні групи країн з різними рівнями державної підтримки, виходячи з трансформаційної перспективи. Європейські країни суттєво відрізняються між собою з точки зору політики та інститутів, що підтримують ППП, але менша різниця між ними простежується щодо законодавчої та регуляторної бази через примусовий гармонізуючий вплив регулювання ЄС стосовно закупівель. Більше того, уряди, які мають чітку політику та політичну підтримку для розвитку ППП, будуть інвестувати у складні механізми підтримки, але не обов'язково у законодавство та нормативні акти, що стосуються ППП.

Виходячи зі трансформаційної перспективи, можна було б очікувати, що ці відмінності в державній підтримці спричинені посередницьким ефектом конкретних для країни макроінституційних і макроекономічних факторів. Однак аналіз цих європейських країн за певним угрупованням вказує на те, що зв'язок між політико-адміністративними традиціями країн та їх державною підтримкою ППП, безумовно, не є однозначним [8].

Для України більш доцільним для забезпечення інноваційного розвитку є створення інституційного середовища у спільному із країнами ЄС напрямку *державної інноваційної політики*. Зокрема, основою для впровадження інноваційних перетворень в Україні у напрямі сталого розвитку є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27.06.2014 р. У ст. 293 цієї Угоди зазначено, що Сторони визнають сприятливий вплив основних трудових стандартів і гідної праці на економічну ефективність, *інновації* та продуктивність, і вони наголошують на цінності більшої узгодженості між торговельними політиками, з одного боку, та зайнятістю і соціальними політиками, з іншого боку. Це має впроваджуватися шляхом сприяння розвитку *інноваційної політики* через обмін інформації та передового досвіду щодо комерціалізації науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт (зокрема, *механізми* підтримки заснування підприємницької діяльності, пов'язаної з використанням технологій), кластерний розвиток і доступ до фінансових ресурсів.

Можна говорити про такі основні напрями *програм ДПП*: стимулювання співпраці між науковим і промисловим секторами економіки; підтримка високотехнологічних start-up і «spin-off» компаній; сприяння трансферу технологій; формування *інноваційних кластерів*. При цьому програми ДПП, як правило, мають комплексний характер і спрямовані на одночасне вирішення кількох завдань. Наприклад, участь держави у створенні різних *дослідницьких центрів і технопарків* можна розглядати як внесок у розвиток інноваційної інфраструктури, підтримку малих інноваційних підприємств і стимулювання коопераційних зв'язків між наукою та бізнесом [9].

У результаті подальшого успішного впровадження *механізмів державно-приватного партнерства*, зокрема у науковій та інноваційній сфері, відбудеться активізація діяльності зазначених учасників національної інноваційної системи за всіма стадіями інноваційного процесу через обмін технологіями, знаннями, фінансування наукових досліджень і розробок, що сприятиме реалізації інноваційних програм — як національних, так і регіональних.

Так, успішність проектів ДПП в інноваційній сфері виявляється через підтримку таких проектів з боку держави у формуванні національної інноваційної системи. Прикладом цього є мобілізація додаткових фінансових ресурсів на основі заохочення інвестицій шляхом збільшення кількості проектів ДПП згідно зі Стратегічним Планом діяльності Міністерства розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства на 2020–2024 роки від 02.12.2019 р.

Список літератури:

1. Бабич Д. В. Дослідження науково-практичних основ формування стратегії інноваційного розвитку держави. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2013. 1, С. 84–90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2013_1_17.
2. Якименко О. В. Формування державної інноваційної політики. *Сталий розвиток в умовах глобальних викликів*: матеріали Всеукраїн. наук.-практ. інтернет конф., Харків, 7–8 квітня 2017 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова та ін. — Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. С. 157–159. URL: https://mmgh.kname.edu.ua/images/konf_stal_rozv_2017.pdf.
3. Морщагін О. В. Удосконалення інноваційної політики України в контексті становлення інноваційної моделі розвитку. *Вісник ДонДУЕТ. Сер.: Екон. науки*. 2006. № 4. С. 20–27.
4. Шилепницький П. І. Особливості використання державно-приватного партнерства в регіональному розвитку. *Ефективна економіка*. 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2894>.
5. Татаркин Д.А., Сидорова, Е.Н. Государственно-частное партнерство в системе стратегического развития территорий. Екатеринбург: Институт экономики РАН, 2011. 121 с.
6. Веселовский М.Я. Государственно-частное партнерство в инновационной сфере: современное состояние и перспективы. *МИР (Модернизация. Инновации. Развитие)*. 2015. № 6(3(23)). С. 8–17. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/gosudarstvenno-chastnoe-partnerstvo-v-innovatsionnoy-sfere-sovremennoe-sostoyanie-i-perspektivy>.
7. Сімсон О. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 4. С. 222–230. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2011_4_24.
8. Koen Verhoest, Ole Helby Petersen, Walter Scherrer & Raden Murwantara Soecipto (2015). How Do Governments Support the Development of Public Private Partnerships? Measuring and Comparing PPP Governmental Support in 20 European Countries, *Transport Reviews*, 35:2, 118–139. URL: https://www.researchgate.net/publication/273206142_How_Do_Governments_Support_the_Development_of_Public_Private_Partnerships_Measuring_and_Comparing_PPP_Governmental_Support_in_20_European_Countries.
9. Грибовский А. В., Судариков А. Л. Приоритетные направления государственно-частного партнерства в научно-технической и инновационной

сферах (опыт зарубежных стран). *Управление наукой и наукометрия*. 2011. № 10. С. 175–191. URL: https://sie-journal.ru/assets/uploads/issues/2011/10_11.pdf.

International Science Group

JSG-KONF.COM

|
INTERNATIONAL SCIENCE CONFERENCE
ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH

Berlin, Germany

January 19 – 21

ISBN 978-1-63684-352-0

DOI 10.46299/ISG.2021.I.I

**I INTERNATIONAL SCIENCE
CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY RESEARCH**

Abstracts of I International Scientific and Practical Conference

Berlin, Germany
January 19 – 21, 2021

95.	Новікова М., Новіков М. ДО ПРОБЛЕМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СКЛАДУ СПАДЩИНИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ	398
96.	Починок К.Б., Закорецький В.В. ГАРАНТІЇ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ КОНЦЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	401
97.	Розгон О.В. ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	406
98.	Трушенко А.О. ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ЯК СЛІДЧОЇ ДІЇ	412
99.	Ульянов О.І., Ульянова Г.О. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ	415
100.	Хатнюк Н.С., Метелиця Д.Ю., Тимошевська К.Ю. ПРАВОВИЙ СТАТУС СПОЖИВАЧІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН	417
101.	Шевченко А.Є., Кудін С.В. ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ У ПЕРІОД КИЇВСЬКОЇ РУСИ	422
MANAGEMENT, MARKETING		
102.	Amosova L. L'APPROCHE PAR LES COMPÉTENCES DANS LA FONCTION PUBLIQUE FRANÇAISE	425
103.	Журавель В.І., Журавель В.В. ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ СИСТЕМИ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПРИЧИНИ, ПЕРСПЕКТИВИ	429
104.	Куцай Н.С. ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНОЛОГИИ БЛОКЧЕЙН В ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ	435